

ОСНОВНІ, НОВІ НАПРЯМКИ УКРАЇНСЬКОЇ СТАНДАРТИЗАЦІЇ

Белявський Ю.В., Лукашенко Л.Е., Мішутін А.В. (Одеська
Державна академія будівництва та архітектури, м. Одеса)

Запропоновані до розгляду проблеми розробки та створення національних стандартів і нормативної технічної документації, гармонізованих з європейськими та міжнародними.

Одним з основних принципів державної політики в області стандартизації є адаптація стандартів до сучасних досягнень науки і техніки з урахуванням стану національної економіки і з метою задоволення потреби суспільства у нормативних документах. Мета даної статті полягає в тому, щоб привернути увагу всіх учасників нормотворчої діяльності України до вирішення цього найважливішого завдання.

Сьогодні виникла необхідність постійного відновлення нормативної бази і розробки нових стандартів у різних галузях промисловості.

Актуальність стандартизації з настанням нового тисячоліття нітрохи не зменшилася, а припинення діяльності Держбуду СРСР у 1991 р. викликало гостру необхідність у реформуванні нормотворчої діяльності незалежної України – держави, орієнтованої на ринкову економіку. Проблема створення національних стандартів і їхня гармонізація з європейськими і міжнародними, що виникла у зв'язку з цим, є однією з обов'язкових умов інтеграції України у Європейську Спільноту. Так, наприклад, питання економії світових енергетичних ресурсів, як і раніше, турбують прогресивну частину людства. Найбільшу частину усієї вироблюваної теплової енергії споживають житлові і громадські будівлі, в першу чергу, - це витрати на опалення і гаряче водопостачання. Тому скорочення втрат тепла, тобто реальний шлях економії енергоресурсів, може бути забезпечено при застосуванні нових енергозберігаючих технологій виготовлення матеріалів, конструкцій і технологій будівництва.

Вирішення таких завдань повинне здійснюватися на державному рівні і на основі нормативного технічного законодавства, розробка якого і визначила основні напрямки Української стандартизації [1].

Значна частина чинних документів розроблена за часи СРСР і для країн СНД має статус міждержавних, інші, розроблені в останні роки, і є національними нормативними документами України. Так, наприклад, з метою удосконалення нормативно-технічної бази Держстандартом України затверджений і з 1 жовтня 2003 року введений у дію новий Державний стандарт ДСТУ Б В. 27-122-2003 “Скло листове. Технічні умови”.

Реальні показники якості продукції, представленої на українському ринку, найчастіше свідчать про наявність значної кількості продукції, властивості якої перевищують вимоги міждержавних стандартів і навіть європейських. У той же час, на ринку є продукція, яка за якісними показниками відповідає лише граничним допускам стандартів [2].

Розробка і затвердження нових стандартів дає можливість виробнику знайти у нормативних актах відповідні показники, виробляти і поставляти на ринок конкурентоспроможну продукцію.

Майбутній вступ України до Всесвітньої торгової організації змусить виробників шукати нові асортиментні і цінові ніші і посприє експортним можливостям українських виробників.

Закон України “Про стандартизацію” [3], прийнятий у травні 2001 року, є найважливішим кроком на цьому шляху. Закон розроблений з урахуванням вимог стандартів Міжнародної організації по стандартизації (ISO), Міжнародної електротехнічної комісії (IEC), Комісії Європейських нормалей (CEN) і спрямований на поглиблення міжнародного співробітництва, подолання технічних бар’єрів у торгівлі. Стандарти перестають бути обов’язковими для застосування відповідно до європейського досвіду, а технологічні вимоги переносяться у законодавчі акти такі, як технічні регламенти, що встановлюють обов’язкові вимоги до безпеки продукції по захисту майна, життя і здоров’я людини, тварин і рослин, а також навколишнього середовища.

Особливу увагу заслуговує новий принцип використання стандартів. За цим принципом стандарти використовуються на добровільних засадах, якщо це не заборонено законодавством.

Принципи добровільності, запозичені з міжнародної практики стандартизації, відповідно до якої виробник має можливість вибору

стандарту, за яким випускати продукцію, а споживач – одержувати результат. Виробник (споживач) країни, яка є членом ISO і ES, має право вибору, за якими стандартами робити (споживати) продукцію: міжнародними ISO, регіональними EN, національними або іншими (адміністративно-територіальними, галузевими чи стандартами конкретної фірми).

Принцип добровільності використання стандартів навіть дозволяє виробнику під час виготовлення продукції взагалі не використовувати будь-яких стандартів, але в цьому випадку він повинен довести в суді, що виготовлена продукція забезпечує виконання законодавчих норм до належного рівня безпеки.

Законом позначена пріоритетність прямого впровадження в Україні міжнародних ISO і регіональних EN стандартів, дотримання міжнародних і європейських правил і процедур стандартизації, участь України в міжнародній і регіональній стандартизації [4].

Україна є членом організації по стандартизації – Міждержавної ради по стандартизації, метрології і сертифікації країн СНД і членом-кореспондентом Європейського комітету стандартизації країн Євросоюзу.

Міжнародне співробітництво Законом у цій сфері обмежується тільки участю Держстандарту України на відміну від світової практики, де активна роль у цих відносинах приділяється прямим зв'язкам між технічними комітетами із стандартизації.

В Україні створено чотири технічних комітети із стандартизації в галузі будівництва: “Будівельні матеріали”, “Будтехнормування”, “Спецмонтаж”, “Гідротехнічні споруди” [5]. Міжнародна і європейська стандартизація в окрему галузь виділяє електроніку і електротехніку. У системі стандартизації України у самостійну галузь виділені будівництво і будівельна індустрія.

Проектні і будівельні організації у своїй практичній діяльності керуються чинною системою нормативних документів. У складі чинної системи міжнародних нормативних документів значне місце займає система проектної документації для будівництва (СПДБ). На черговому 22-му засіданні Міжнародної науково-технічної комісії із стандартизації, технічного нормування і сертифікації у будівництві (МНТКС) у жовтні 2002 року було схвалено текст програми удосконалення і розвитку міжнародних стандартів системи проектної документації для будівництва. Коригування системи проектування,

будівництва і реконструкції повинні здійснюватись з урахуванням підвищених вимог щодо енергоефективності споруджуваних об'єктів.

Стандарти СПДБ розробляються з метою встановлення єдиних, уніфікованих правил виконання проектної документації. Розробка стандартів проводиться у тісній взаємодії із стандартами ISO.

Робота з гармонізації стандартів СПДБ з міжнародними стандартами ISO, зв'язана з добором, систематизацією, вивченням і аналізом міжнародних стандартів.

З усього вищезгаданого варто зробити такі *висновки*:

1. Створення взаємозалежних міждержавних стандартів дозволяє однозначно сприймати проектну інформацію, виконану іноземними фірмами.
2. Досвід впровадження стандартів СПДБ у практику проектування в проектних організаціях підказує життєздатність і ефективність системи, що дозволила усунути різноманітність документів, забезпечити єдину технічну термінологію, автоматизувати проектування, спростити типізацію.
3. Отже, для успішного вирішення перелічених вище проблем потрібно проведення погодженої технічної політики, вироблення єдиної стратегії і тактики розвитку нормативної бази на основі прийнятих на державному рівні рішень з врахуванням економічних інтересів і сучасних технічних досягнень України.

Література

1. Куцевич В.В. Проблеми створення нормативної бази для об'єктів цивільного будівництва. – Будівництво і стандартизація. - № 3. – Київ, 2000.
2. Новини будівництва. - Будівництво & реконструкція. - № 9. – Київ, 2003.
3. Закон України “Про стандартизацію”. – Будівництво і стандартизація. - № 3. – Київ, 2001.
4. Тетера В., Шеповал В. План розроблення державних стандартів України – ще один крок до інтеграції. – Стандартизація, сертифікація, якість. - № 1. – Київ, 2001.
5. Технічні комітети з стандартизації в галузі будівництва. – Будівництво і стандартизація. - № 1. – Київ, 2000.